

Een tuin voor het nieuwe klimaat

Jan 2024
Ir. Margareth Hop

1

Klimaatverandering, het KNMI voorspelt:

Meer en langere hittegolven

De kans op zware plensbuien wordt groter

2

Wat maakt een plant klimaatbestendig?

- ▶ Kan tegen hitte en helpt tegen hitte
- ▶ Kan tegen droogte
- ▶ Kan tegen (tijdelijke) wateroverlast

3

Even voorstellen: ir. Margareth Hop

- ▶ Onderzoeker bomen, heesters, vaste planten
- ▶ Veredelt nieuwe rassen
- ▶ Adviesbureau Actifolia (voor functioneel stadsgroen)

4

Urban Heat Island effect Varsseveld/Aalten

© Klimateffectatlas

5

Wat te doen tegen hitte in de tuin?

6

De schaduw opzoeken helpt het best

Dus plant (dak)bomen, heesters en klimplanten bij het terras
Helpt ook als het droog is

7

Verkoeling in de tuin:

Schaduw voor huizen

Schaduw voor planten

8

Verkoeling in de tuin door verdamping

Hoe meer groen hoe beter, als het niet te droog staat

9

Geef 's ochtends vroeg of 's avonds water

Zodat overdag de planten maximaal verdampen

Planten geven snellere afkoeling na zonsondergang

10

Groene daken en gevelgroen

- Isoleert huizen tegen hitte
- Bladverliezende plant: in de winter wel zon op de gevel

11

Spelen met kleur tegen hitte

Lichte bestrating, lichte potten
Zet potten in de schaduw of tegen elkaar aan

12

In hittegolven even wachten met:

- Gras maaien
- Planten snoeien/knippen
- Planten bemesten

Pachysandra blad vergeelt en verbrandt in volle zon

13

Planten en droogte

Planten hebben vaak met droogte te maken.
Hoeveel water? Kijk op het plantenetiket
Zoek (Engels): "xeriscaping"

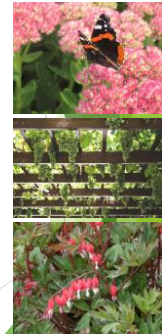
Manieren om met droogte om te gaan:

Droogte-specialisten (cactussen, vetplanten)

Diep wortelende planten (bijv. els, druif, tamarisk)

Ontsnappers door vroege bloei (gebroken hartje, bloembollen)

Verschillende strategieën combineren is goed!

14

Zichtbare aanpassing aan droogte

Marechal.be plantbezorgd.nl

Blad leerachtig <i>Photinia glansmispel</i>	klein of ingesneden <i>Choisya 'Aztec Pearl'</i>	blauwe waslaag <i>Picea spar</i>	sterk behaard <i>Stachys ezelsoor</i>	plant compact <i>Buddleja vinderstruik</i>
--	---	-------------------------------------	--	---

15

Niet zichtbare aanpassing aan droogte

Cellen die sterk water aan kunnen zuigen: helpt tegen droogte én zout

<i>Abelia</i>	<i>Forsythia Chinees klokje</i>	<i>Fraxinus ornus pluim-es</i>	<i>Hibiscus</i>	<i>Yucca</i>
---------------	---------------------------------	--------------------------------	-----------------	--------------

16

Water vasthouden in de bodem

- Organische stof doormengen
- Licht gekleurde bodembedekkers
- Licht gekleurde mulch

Symphytum azureum "Wisley Blue" (Blauwe smeerwortel)

17

Het vergeten plantseizoen: de herfst

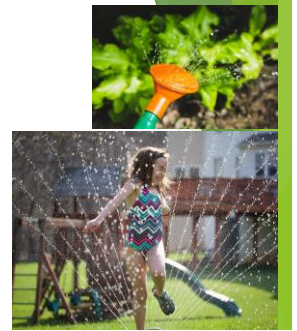
18

19

Water in de tuin is leuk en blijft leuk

20

Maar soms te veel van het goede...

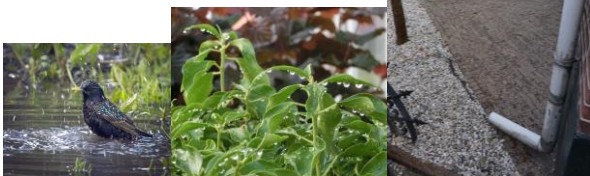
21

We kunnen er wat aan doen!

22

Tuiniers kunnen helpen: maak van je tuin een regentuin

Een plek waar regenwater probleemloos kan wegzakken

23

Een regentuin is niet een natte tuin!

- ▶ Regenwater hoort binnen 24 u weggezakt te zijn
- ▶ Een regentuin werkt ook bij vorst in de grond

24

Regenwater in de tuin laten wegzakken is nuttig

- ▶ Water voor de tuinplanten
- ▶ Minder plassen en minder muggen
- ▶ Minder overbelasting riool
- ▶ Grondwater blijft op peil

25

Bestraat alleen wat nodig is

Niet zo

Maar zo

26

Een terras hoeft niet bestraat

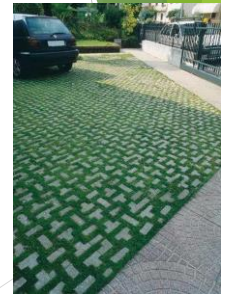
Vlonderterras

Halfverharding

27

Parkeren in de tuin kan ook groen

28

Groene daken

- ▶ Hoe dikker (en zwaarder) het dak, hoe meer opvangcapaciteit
- ▶ Klein groen dakje? Doe het zelf!

29

Even pauze!

Daarna: hoe maak je een regentuin en heel veel planten...

30

De regenpijp afkoppelen voor een echte regentuin

Het water dat valt op je huis of schuur zakt in de tuin weg.
De regenpijp wordt afgekoppeld van de riolering

Kan dat? Doe de emmertest!

© William Wright

31

Hoe groot moet de opvangplek zijn?

Tuinoppervlak liefst even groot,
maar minstens de helft van dakoppervlak

- Minder beschikbaar? Dan
- Wadi maken (= wat diepere greppel)
  - Of ondergrondse drainage
- Grindbuizen, infiltratiekragen etc.

32

Waar moet het water heen?

- ▶ Niet richting huis
- ▶ Niet richting burens
- ▶ Naar een laag tuindeel (10-15 cm lager dan de rest van de tuin)
- ▶ Naar een plek waar water goed wegzakt
- ▶ Niet naar een plek waar nu plassen op de grond blijven staan!

hemelwater onderbreker

33

Regentonnen en vijvers

Alleen wat er nog bij past telt voor opvang!

34

Van het dak naar beneden: creatief

Regenketting

35

Van het dak de tuin in

De eerste 2 m waterdicht!
Genoeg afschot
Voorkom wegspoelen grond bij de uitlaat

36

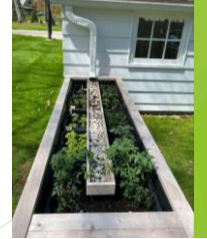
Stroompjes van het huis weg

37

Alleen ruimte tegen het huis aan?

Infiltratie-plantenbak

38

Wegzakplek aanleggen mét beplanting

- ▶ Wegzakplek 10-15 cm lager dan rest tuin.
- ▶ Check het reliëf: waar stroomt water heen als wegzakplek vol is?
- ▶ Grond losmaken en verbeteren
- ▶ Inlaat beschermen tegen waterstroom met grind
- ▶ Aanplanten
- ▶ Naar keus: mulchlaag aanbrengen (niet drijvend!)

39

Wat voor planten zet je in een regentuin?

- ▶ Kunnen tegen droogte
- ▶ Verdragen tijdelijk onder water staan (1-2 dagen)
- ▶ Zijn goed verkrijgbare tuinplanten
- ▶ Er kan veel meer dan gras...

40

Bomen voor stadstuinen

Behalve wilg, els, es en iep ook:

Liquidambar styraciflua 'Gum Ball'
amberboom

Quercus palustris 'Green Dwarf'
moerasesik

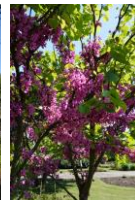
dakplataan

41

Bomen voor stadstuinen

Amelanchier arborea
Krentenboomje

Cercis
Judasboom

Gleditsia triacanthos 'Sunburst'
Amerikaanse Gleditsia

42

Heesters

Hypericum densiflorum 'Buttercup'
Hertshooi

Aronia
appelbes

Viburnum opulus
Golderse roos

43

Heesters

Symphoricarpos
Sneeuwbes

compacte rassen van *Pinus sylvestris*
grove den

Wilgen!

44

Heesters

Cephalanthus
Kogelbloem

Physocarpus
sneeuwbalspirea

Clethra
schijnels

45

Vaste planten - hoog

Eupatorium
Koninginnekruid en *Vernonia*

Miscanthus
prachtriet

46

Vaste planten - middelhoog

Molinia caerulea
Pijpenstrootje

Penstemon digitalis
Schildpadbloem

Lythrum salicaria
Kattenstaart

47

Vaste planten - middelhoog

Aster divaricatus
Witte bosaster

Hemerocallis
Daglelie

Physostegia virginiana
Scharnierbloem

48

Vaste planten - bodembedekkers

Liriope
letiegras

Heuchera americana
purperklokje

Geranium nodosum
knopige osleivaarsbek

49

Vaste planten - lage kruiers

Phlox stolonifera
vlamboem

Prunella grandiflora
brunet

Veronica chamaedrys
gewone ereprijs

50

Heeft u deze? Maak daar géén regentuin!

Catalpa
trompetboom

Cornus kousa / florida
grootbloemige kornoelje

Laburnum
gouden regen

51

Heeft u deze? Maak daar géén regentuin

Malus
Sierappel

Prunus
sierkers

Sorbus
lijsterbes

52

Heeft u deze? Maak daar géén regentuin

Buddleja
Vlinderstruik

Buxus
palmboomje

Hamamelis
toverhazelaar

53

Combinaties

Wat kan een regentuin ook zijn?

- ▶ Mooi
- ▶ Goed voor bijen en vlinders
- ▶ Lekker
- ▶ Gemakkelijk in onderhoud

54

Voorbeelden

55

© Merlijn Michon

Wadi tuin van Koos Verkade in Appeltern

56

Voorbeelden

57

Zijn er nog vragen?

58